

congresverslag

ONDERMIJNING & GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

CONGRES

16 september 2021

Van der Valk Venlo

WWW.SBO.NL/CRIMINALITEIT

studiecentrum
voor bedrijf en overheid

SBO

ONDERMIJNING & GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

Beste lezer,

Voor u ligt het congresverslag van de 6^e editie van het congres 'Ondermijning & georganiseerde criminaliteit'. Dit jaar vond het congres plaats op 16 en 17 september 2021 in het vernieuwde Van der Valk hotel in Venlo. Een ontzettend mooie locatie voor dit congres.

Medewerkers van verschillende organisaties zoals Politie, gemeenten en andere veiligheidsactoren waren hierbij aanwezig.

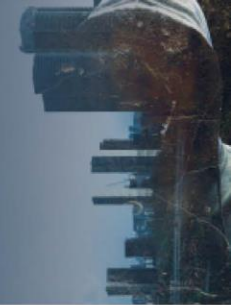
Dit jaar hadden wij (Sanne Hendrix & Peter de Jong) als studenten van de opleidingen Bestuurskunde en Integrale Veiligheidskunde van Avans Hogeschool de eer om deel te mogen nemen aan dit congres. Deze uitgelezen kans hebben wij natuurlijk niet aan ons voorbij laten gaan. Ook corona vormde geen hindernis voor het congres dankzij het gebruik van Corona Check.

Met dit verslag willen wij u graag een terugblik geven van onze ervaringen van het congres. Wij hebben het congres als ontzettend interessant en leerzaam ervaren. Ook was het voor ons weer even wennen om met zoveel mensen bij elkaar te zijn en de 'anderhalve-meter' niet meer te hoeven handhaven. Hierdoor hebben wij interessante gesprekken kunnen voeren met personen uit de sector.

Wij wensen u veel leesplezier!

Sanne Hendrix & Peter de Jong

Studenten Avans Hogeschool

Ondermijning 2021: Opening door de dagvoorzitter

Het congres begon met de opening door de dagvoorzitter. Dit jaar was wederom Xander Beenhakkers, hoofd operaties en lid eenheidsleiding Limburg, de dagvoorzitter. Er werd afgetrapt met een aantal interactieve openingsvragen over het onderwerp ondermijning. De setting was vanaf minuut één erg fijn waardoor het prettig luisteren was.

Daarna volgde al snel het welkomstwoord met burgemeester Ryan Palmén van de gemeente Horst aan de Maas en burgemeester Antoin Scholten van de gemeente Venlo. Tijdens dit gesprek werd er dieper op het onderwerp ingegaan in de gemeenten. Dat ondermijning speelt in deze gemeenten is een feit, zeker in Venlo. Het was bijzonder om te zien hoe deze gemeenten met elkaar samenwerken wat betreft ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Hierdoor krijgen wij al snel het gevoel dat het inderdaad écht draait om samenwerken en dat dit een probleem is dat je echt niet makkelijk aan kunt pakken. Het maakte ons nieuwsgierig naar de rest van de dag!

Sla de handen ineen in de aanpak van ondermijning

Na de opening en het welkomstwoord vond een interview plaats tussen veel betrokken partijen. Aanwezig was wederom Antoin Scholten (burgemeester Gemeente Venlo), Luc Winants (burgemeester Gemeente Venray), Wilma Delissen (burgemeester Gemeente Peel en Maas), Henk van der Meijden (plv hoofdofficier van justitie bij het arrondissementsparket Limburg), Neeltje Geldermans (Politie, Eenheid Limburg, Eenheidsleiding, wnd Hoofd Operatiën) en Madeleine van Toorenburg (Gedeputeerde Sociale Agenda, Handhaving en Cultuur).

Tijdens dit interview werd ingegaan op een drietal onderwerpen. Zo ging het over het feit dat criminaliteit niet stopt aan de (gemeente)grens. Hoe kunnen zij dan nog beter gemeente-, regio- en landgrensoverschrijdend met elkaar samenwerken? Daarnaast kunnen criminelen ook in het bestuur van een plaatselijke voetbalclub of in de gemeenteraad zitten. Hoe zetten zij bestuurlijke integriteit in om dit te voorkomen? En als laatste lijkt ondermijnende criminaliteit een ‘grote steden probleem’, maar is misschien juist voor de kleinere gemeenten nog wel een veel groter probleem. Hoe komt dit en hoe kunnen zij dit integraal aanpakken?

Gedurende het interview werden meningen met elkaar gedeeld wat leidde tot een prettig gesprek. Toch waren meerdere personen het nog niet met elkaar eens over de manier hoe er wordt samengewerkt en op welke manier er informatie met elkaar wordt gedeeld. Hier zal nog een inhaalslag gemaakt moeten worden, maar één ding is zeker: ondermijning moet samen aangepakt worden anders heeft het geen kans van slagen. Dan is het, zoals Luc Winants (burgemeester gemeente Venray) aangaf, “dweilen met de kraan open”.

Introductie van ondermijning

In de introductie van ondermijning kwam bestuurskundige en criminoloog Edward van der Torre aan het woord. Een expert die helemaal thuis is in de wereld van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Edward van der Torre gaf ons een overzicht van de inzichten die de afgelopen jaren zijn opgedaan wat betreft de aard en impact van ondermijning, waaronder de sociale schade die het veroorzaakt en de criminele invloed.

Dit werd gekoppeld aan een analyse van versterkingen die het komende decennium nodig zijn bij de integrale aanpak.

Meneer van der Torre gebruikte tijdens zijn presentatie een aantal ‘lijnen’ om onderscheid te maken wat belangrijk is bij een integrale aanpak. Hij had het hier over de sociale ellende van ondermijning, een nieuwe wijkaanpak en over de machtspositie via vastgoed.

Deze introductie was voor sommige wel een eyeopener. Vooral het feit hoe het sociaal domein ineens om de hoek komt kijken bij ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Een onderdeel waar je normaal niet aan denkt bij ondermijning.

Na deze introducties was het tijd voor de break-out sessies over de actuele problematiek. Ondermijnende criminaliteit uit zich namelijk in tal van vormen. Wij zijn naar verschillende sessies geweest om inzicht te krijgen in de problematiek.

Sprinten tegen de stroom in: de totaalaanpak ‘from scratch’ van ondermijning in Noord-Limburg

Wiljan Rooijackers (Kwartiermaker Aanpak Ondermijning Regio Noord-Limburg en coördinator Regionaal Interventie Team) gaf tijdens deze sessie een presentatie over de aanpak van Noord-Limburg in 8 stappen. Hierbij ging het om Awareness creëren, Meldingsbereidheid vergroten, Inzet Regionaal Interventie Team en het RIT als professioneel instrument voor de aanpak van ondermijning en complexe handhavings-casuïstiek. Maar zeker ook: Het creëren van doe-kracht, samenwerking in de veiligheidsketen, aanpak buitengebied, op zoek naar innovaties en als laatste het ontwikkelen van een communicatieplan.

Het resultaat van deze aanpak is dat er inmiddels op 112 locaties gemeenschappelijke acties zijn uitgevoerd.

Van vakantiewoning naar illegale permanente bewoning

Tijdens deze sessie hield Jose van Gammeren, programmamanager RIEC Midden Nederland, een presentatie over hoe vakantiewoningen gebruikt worden als illegale permanente bewoning.

De presentatie ging over hoe herken je ondermijnende criminaliteit op vakantieparken nou eigenlijk. Welke elementen zijn nodig voor een duurzame aanpak van ondermijning op vakantieparken? Hou houd je oog voor zorg- en huisvestingsproblematiek? En als laatste over hoe je permanente bewoning signaleert en hoe kan je ertegen optreden.

Bijzonder om te zien op deze manier misbruikt wordt gemaakt van ‘doodgewone’ vakantieparken waar je het niet bij zou verwachten. Jose gaf een mooi voorbeeld over een groot project waarbij pas na 4,5 jaar van eigenaar gewisseld werd! Zo lang heeft het geduurd voordat de criminele organisatie stopte op het vakantiepark.

De volgende sessie stond in het teken van de aanpak. Voor een effectieve aanpak is samenwerking namelijk cruciaal.

Voor criminelen zijn grenzen boterzacht, voor overheden vormen ze een enorme barrière

Annet Klinkers (Accountmanager Nederland EURIEC) gaf een presentatie over het EURIEC.

Landsgrenzen vormen namelijk geen belemmering voor criminelen. Sterker nog, criminelen maken bewust gebruik van landsgrenzen om hun activiteiten verborgen te houden voor overheden. Aan de hand van actuele casuïstiek werd geïllustreerd op welke wijze het EURIEC-gemeenten ondersteunt en waar de (inter)nationale mogelijkheden en uitdagingen liggen.

Het EURIEC is een Europees project waarbij gekeken wordt of en in hoeverre informatie over de grenzen heen kan worden gedeeld ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Ook is er aandacht voor de awareness van bestuurlijke aanpak in de drie deelnemende landen (BE, NRW, NL). Hopelijk volgen er meer Europese euregio 's in de toekomst met een soortgelijk project.

Hoewel (nationale) wetgeving de grote uitdaging vormt voor grensoverschrijdende informatie-uitwisseling voor bestuurlijke doeleinden, was het erg interessant om te zien hoe landen in concrete praktische situaties wél goed met elkaar kunnen samenwerken. Goed hoe het EURIEC op basis van hun casusbevindingen probeert aan te zetten tot wijziging/aanpassing van wet- en regelgeving in de drie landen om ook voor bestuurlijke overheden internationale informatie-uitwisseling mogelijk te maken.

Na de lunchbreak begonnen de sessies over je 'gereedschapskist' voor je aanpak. In de volgende sessies gingen experts in op een aantal instrumenten die je kunt inzetten in de aanpak van ondermijning.

Een veilige analyse van digitale gegevens uit open en semi-gesloten bronnen

Paul de Vlieger (directeur Digitale Opsporing) heeft een presentatie gegeven over internet researchen. Digitale Opsporing is een vanuit het Ministerie erkend bedrijf die zelf forensisch (fraude) onderzoek doen, maar ook opleidingen en software bieden voor het doen van digitaal onderzoek.

De Vlieger heeft met name verteld over de tool iRC en het 'Internet researchen in de Cloud'. iRC is een veelgebruikte software van Digitale Opsporing die door verschillende organisaties benut kan worden voor het doen van open-bronnen onderzoek. Momenteel is het in zo'n 130 gemeenten actief en wordt het ingezet in het kader van Openbare orde en Veiligheid. Ook vanuit de VNG is iRC aangewezen als oplossing voor veilig open-bronnen onderzoek.

ONDERMIJNING & GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

Bij gebruik van de software werk je in een omgeving, zonder dat daarvoor aparte browsers nodig zijn. Al het werk wordt digitaal versleuteld. Via een veilige inlogmethode krijg je toegang tot de tool waarmee je, anoniem, digitaal onderzoek kunt verrichten. Vanuit de software kun je gebruik maken van zoekmachines als Google en Bing zonder dat hier zicht op is en browse je als zoeker dus anoniem. Verder kan de software gebruikt worden om informatie uit open- en semi-gesloten bronnen te analyseren, waarvoor verschillende tools beschikbaar zijn.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Het invoeren van een (persoons)naam om te kijken op welke online platforms diegene actief is
- Toegang krijgen tot premium (nieuws)artikelen
- Inzicht in informatie van KvK's in zowel binnen- als buitenland.
- Uitvoeren van een mailanalyse, waarbij zichtbaar wordt vanuit welke locatie een mail is verstuurd
- Het verbinden van personen en bedrijven door data te koppelen

Kortom, de software geeft de mogelijkheid om anoniem openbronnenonderzoek te kunnen doen en bronnen ook te analyseren. Als zoeker kun je zo op een slimme effectieve wijze de informatie verzamelen die je zoekt.

Weerbare Overheid/Weerbaar bestuur

Tijdens deze break-outsessie was Henk de Vries aan het woord. Henk is adviseur veiligheid bij MB-ALL. MB-ALL is een bedrijf dat zich inzet om andere bedrijven te helpen met kleine en grote vraagstukken op het gebied van toezicht, beleid en juridische handhaving. Zo ook kan MB-ALL helpen om een organisatie te voorzien van een weerbaar bestuur/ in het algemeen een weerbare overheid. Daar ging deze presentatie dan ook over.

Aan bod kwamen een drietal onderwerpen. Allereerst welk instrumentarium een bestuursorgaan nodig heeft en wat gaat er mis als je dit niet inzet. Daarnaast ging het over welke gemeenschappelijke instrumenten je allemaal kunt inzetten in die samenwerking. Als laatste ging het over MB-ALL en hoe je de scan van MB-ALL kunt inzetten om tot een weerbaar bestuur te komen. Integriteit was wel het sleutelwoord in deze presentatie.

Integer handelen is van essentieel belang bij een weerbaar bestuur.

Ook gaf Henk al een aantal zaken mee 'hoe' je tot een weerbaar bestuur kunt komen. Hierbij gaat het volgens hem om bewustwording, inregelen van processen, structurele aandacht voor het onderwerp en als laatste is het erg belangrijk om je instrumentarium op orde te hebben.

Data gedreven aanpak van ondermijning in het buitengebied

Mignon Wuestman (Data scientist, Shintō Labs) deed samen met Ingrid Kuijpers (Beleidsadviseur Veiligheid, gemeente Leudal) en Pascalle Mommers (Adviseur Veiligheid & Ondermijning, gemeente Nederweert) haar verhaal over de aanpak van ondermijning met behulp van data-analyse. De gemeenten Nederweert en Leudal hebben samen de handen ineengeslagen op ondermijning aan te pakken. Daarbij werd de vraag gesteld: Kunnen we data gedreven deze problematiek bestrijden? Met name het buitengebied is veelal nog een blinde vlek, kan daar door middel van data meer zicht op komen?

De gemeenten hebben toen in samenwerking met Shintō Labs een afgeschermd instrument opgezet, waarbij verschillende datasets worden samengevoegd die steeds worden geüpdatet. De tool bestaat uit verschillende indicatoren (leegstand, meldingen van ondermijning, afval etc.) waarbij datasets gestapeld worden. Op basis van al deze verschillende indicatoren kan er een beeld gevormd worden van bepaalde adressen, die risicoscores toegekend krijgen.

Naast dat inhoudelijk ingegaan werd op de tool, vertelden Wuestman, Kuijpers en Mommers ook over de totstandkoming van de tool. Bij het opstellen wordt er een traject aangegaan van drie stappen. Allereerst moet er een ontwerp komen, waarbij het concrete probleem wordt vastgesteld en op basis daarvan een ontwerp kan worden gemaakt. Vervolgens worden deze ideeën vertaald naar ‘prototypen’. Deze prototypen moeten gecheckt en bijgeschaafd worden om uiteindelijk te komen tot het eindproduct.

Na de break-outsessies vonden er nog drie interessante presentaties plaats door verschillende betrokken partijen.

Weerbare wijken tegen ondermijning

Opvallend was deze presentatie door Pierre Hobbelen, directeur van woningcorporatie Thuisvester. Maar inderdaad, woningcorporaties hebben zeker te maken met ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Tijdens deze presentatie maakte Pierre Hobbelen duidelijk waarom en wat zijn corporatie daartegen wil en gaat doen.

Hij ging in op waarom bepaalde wijken fungeerden als voedingsbodem voor ondermijnende criminaliteit. Hoe kun je zowel criminaliteit in de wijk aanpakken als kansen creëren en hoe kom je van beleid tot praktische oplossingen om de wijk weerbaar te maken? Tijdens zijn presentatie gaf hij antwoord op deze vragen. Ook gaf hij duidelijk een overzicht van wat Thuisvester allemaal ging doen aan ondermijning en wat zij wilden bereiken hiermee.

Ontwikkelingen in het recht op het gebied van ondermijning

Advocaat Franc Pommer, werkzaam bij Hekkelman Advocaten N.V., nam ons mee op een reis door de tijd en gaf een heldere uiteenzetting van de juridische ontwikkelingen op het gebied van ondermijning. Daarbij ging hij zeven punten langs. Allereerst beschreef hij hoe er in het begin een “roep was om bevoegdheden”. Om ondermijning goed aan te kunnen pakken was wetgeving nodig. Ook burgemeesters wilden meer bevoegdheden om goed te kunnen handhaven. Deze ‘roep’ werd gehoord en er kwam wetgeving die meer mogelijkheden bood (Lachgasbesluit, APV als instrument tegen ondermijning). Echter zorgde deze ontwikkeling ook voor de nodige kritiek, waarbij de vraag werd gesteld of een burgemeester wel zoveel bevoegdheden moest. Moet de burgemeester wel de rol van ‘crimefighter’ op zich nemen? Deze kritiek kwam niet alleen vanuit burgers en media, maar ook een rapport van de Raad van State en een onderzoek van het WODC plaatsten duidelijke vraagtekens bij de aanpak van ondermijning.

ONDERMIJNING & GEORGANISEERDE CRIMINALITEIT

Verder gingen rechters zich ook uitspreken over de aanpak en uitten hun zorgen over de evenredigheid van de aanpak. De beruchte ‘toeslagenaffaire’ kan wel gezien worden als een omslagpunt. Bestuursinstanties stonden onder een vergrootglas en moesten gaan kijken of casuïstiek juist beoordeeld was. Er ontstond ook een ander mensbeeld waarbij de machteloze burger tegenover de machtige overheid staat.

Pommer deed aan de hand van bovenstaande ontwikkelingen een aantal bevindingen. Hij stelde dat er tweede front aan het ontstaan was in de strijd tegen ondermijning, namelijk de rechtspraak. Een rechter begint meer de rol van beschermer op zich te nemen, waarbij de burger beschermt moet worden tegen de overheid. Het mensbeeld is veranderd, waarbij de overheid niet meer zomaar wordt geloofd. Verder had Pommer zijn zorgen over het feit dat ondermijning te abstract was. De term en aanpak wordt te weinig concreet gemaakt, waarbij het risico ontstaat dat de geloofwaardigheid verloren gaat.

Vanuit deze bevindingen deed Pommer ook verschillende aanbevelingen. Er moest maatwerk geleverd worden, waarbij de informatiedeling veel sneller moet gaan. Verder is het van belang dat er echt samengewerkt wordt, in plaats van dat partijen gaan concurreren om positief in beeld te komen. Pommer onderstreepte het belang van integrale aanpak, waarbij de instantie met de beste papieren het voortouw moet nemen. Tot slot stelde Pommer dat ondermijning een gezicht moet krijgen. Dit kan bijvoorbeeld door als overheid actief naar de media te stappen om een beter beeld te laten zien van wat er daadwerkelijk speelt.

€100.00 voor het 1x openzetten van een hek in de haven, wat zou jij doen?

Jan Meeus, misdaadverslaggever van NRC Handelsblad en schrijver van het boek ‘De Schiedamse cocaïnemaffia’, gaf als laatste een presentatie over de cocaïnehandel in Nederland.

Hij had het over het feit dat Nederland de gateway is voor criminelen naar de rest van Europa, maar welke invloed heeft dit dan op de transportsector? Daarnaast zijn steeds meer (fruit)bedrijven doelwit van criminelen die coke in hun lading verstopten. Hoe stimuleer je bedrijven om dit aan te geven als je ziet dat zij te maken krijgen met afpersing en bedreiging? En als laatste gaan er zoveel miljarden om in de cocaïnehandel in Nederland, dat zelfs douaniers, politieagenten en beveiligers een keer ‘overstag’ gaan. Maar eenmaal erin, is er geen weg meer terug. Hoe gaan de verschillende partijen hiermee om? Een erg interessante presentatie om het congres te eindigen!

Na de laatste presentatie was het tijd voor de afsluiting en de netwerkborrel...

Wij vonden het een zeer interessant congres en voelden ons vereerd dat wij hieraan mochten deelnemen. Het was een uitgelezen kans om onze kennis over ondermijning en georganiseerde criminaliteit te verbreden en ons netwerk uit te breiden. Dit nemen wij zeker allemaal mee gedurende onze opleidingen.

Op zoek naar meer verdieping over de aanpak van ondermijning?

De bestuurlijke aanpak is hét instrument om criminele activiteiten te belemmeren en te frustreren.

Hoe? Dit leer je tijdens de opleiding Bestuurlijke aanpak van ondermijning

6 dagen – start 20 januari – 8e editie – [Meer informatie >>](#)

Ontwikkel je tot succesvol regievoerder voor een effectieve aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Tip: meld je aan voor de gratis online voorlichtingssessie voor de jaaropleiding Integrale aanpak van ondermijning en ontvang meer informatie en krijg antwoord op al je vragen.

12 modules – start 10 februari – 2^e editie – [Meer informatie >>](#)

